

Daar het wel eens voorkomt, dat een niet voldoende geapproviandeerd nest (de weersgesteldheid kan hier van invloed zijn) wordt afgesloten, is het mogelijk, dat het insect deze cel reeds voltooid had.

Dan blijft nog het raadsel van de doorbroken tussenschotten bij het niet aanwezig zijn van het afgebroken materiaal.

Als laatste veronderstelling kan nog worden opgeworpen, dat we hier te doen hebben met een oud nest, waarvan de vorige bewoners reeds waren uitgevlogen en dat door *O. trifasciatus* in bezit was genomen. Hiertegen spreekt de contrôle van het nestpijpje voordien en de afwezigheid van spinselsporen, etc. van de vroegere bewoners.

Bischoff bespreekt in zijn Biologie terloops het nest van *O. trifasciatus*. Hij zegt, dat dit veel overeenkomst vertoont met dat van *O. helveticus*, en dat de larven van deze laatste soort „gelegentlich” de tussenschotten doorbreken en de aardedeeltjes in het spinsel verwerken. Uit de bewoordingen van Bischoff blijkt m.i. niet, dat dit doorbreken van de tussenschotten is gezien; wel, dat de doorbraak er was, vòòr de larven zich ontpopten.

Na combinatie van de overwegingen inzake mijn nest van *O. trifasciatus* waag ik het de veronderstelling uit te spreken, dat het diertje als volgt is tewerk gegaan.

Het heeft de drie onvolledige tussenschotten van aarde in de gang geplaatst; daarna eerst is het met de approviandeering begonnen en heeft daarbij van te voren het ei afgezet.

In verband met de mededeling in Bischoff blijft dan de mogelijkheid, dat het insect de tussenschotten openlaat, zodat de uitweg voor het volkomen insect reeds gereed is, voordat de larve spint. Dat de larve het tussenschot zou doorbreken, lijkt mij *zeer vreemd*.

Bijgaande figuur op ware grootte getekend geeft de eigenaardige bouw van het onvoltooide nest goed weer. Het wegnemen van dit nest bleek, door de ongewone vondst volkomen gerechtvaardigd.

Een ♂ ex. van *O. trifasciatus* ving ik op 22 Aug. '36 eveneens te Biezeling.

Biezeling, 14 Oct. 1936.

B. J. J. R. WALRECHT.

DECEMBER.

De korte dagen maken het gemakkelijk om buiten te zijn bij zonsopgang en bij zonsondergang en in het bijzonder het ontwaken en het te ruste gaan der vogels waar te nemen. Spreeuwen en musschen ontwaken precies bij zonsopgang, de meeste andere soorten eerder, tot zelfs een uur vroeger, zooals roodborst en merel. Ook de vinken zijn vroeg bij de hand, ongeveer gelijktijdig met de meezen en later dan de roodborst.

Zij zoeken ook hun rustplaatsen op, lang voor zonsondergang en weer eerder dan roodborst of merel. Al die dingen zijn gemakkelijk waar te nemen, wanneer men heeft leeren letten op de geluiden. Iedereen is wel bekend met het misbaar dat de merels maken tegen slapenstijd, maar ook andere vogels laten zich niet onbetuigd. Heel veel vogels slapen gezellig, maar ook weer lang niet allemaal. Het is alleraardigst om een stuk of tien meezen achter elkaar te zien binnenvallen in hun slaap-nesthok of heele scharen vinken te zien binnenvallen in de taxus, thuja's, rhododendrons of dichte jonge dennetjes. Een indrukwekkend wintertaferel is het huiswaarts keeren van de spreeuwen, de meeuwen en de bonte kraaien. Om een uur of drie kan men wijd over het land de gestadige vluchten van deze vogels gericht zien naar hun verzamelplaatsen en dan heerscht daar gedurende een klein uurtje een onbeschrijflijke drukte, vooral onder de kraaien, die nog al houden van een spelletje alvorens te gaan slapen. Ze verzamelen zich niet alleen in de boomen maar bedekken vaak den grond met één groote grijs met zwarte massa.

Ik moet nog even de aandacht vestigen op de boomkruipertjes. Die slapen gezellig, een half dozijn of zoo bij elkaar, het liefst in flauwe deuken van dikke boomstammen. In Amsterdam in

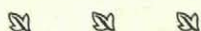
het Vondelpark ter hoogte van het oude melkhuis stond een zware iep; die had een meter of zes boven den beganen grond een plooi in zijn stam, die ik zonder de boomkruipertjes nooit opgemerkt zou hebben. Maar nu kwamen tegen den avond één voor een die vogeltjes opdagen, klauterden naar die plooi en bleven daar den nacht door. Dicht op elkaar en plat gedrukt tegen den stam vormden zij een nauwelijks merkbaar bobbeltje en door de schorskleur van hun rugveeren waren ze eigenlijk onzichtbaar. Dit is een van de aardigste en geheimzinnigste dingen, die je op winternamiddagen te zien kunt krijgen. Die boomkruipertjes zingen ook den heelen winter door. Maak maar weer eens een nieuwe lijst van de winterzangers. Maar met welken datum moeten wij dan beginnen. Nu, laat ons zeggen 1 December of misschien is het wel aardig om voor den „winterzang” te nemen het tijdperk van Sinterklaas tot Driekoningen. Het is nog niet zoo heel makkelijk uit te maken, wanneer de lentezang begint en ook of er wel verschil bestaat tusschen winterzang en lentezang.

Ieder jaar heb ik nieuwe vreugd aan takken, twijgen en knoppen, zoowel afzonderlijk in al hun fijne details van kleur van schors en bijzonderheid van knop, litteeken, ademhalingsstrepen (lenticellen), jaarringen als massaal om hun teekening tegen de lucht en om de kleur en schaduw-massa's van boschrand en houtperceel. Wat een verschil in kleur bij de wilgen, in het bijzonder bij de kruipwilgen, hoe aardig die brunetten en blondinen van els, kardinaalsmuts, Geldersche roos en kamperfoelie. De Kaspische zandwilg werpt midden December de schubben reeds af van de bloeiknoppen en de zilverwitte katjes blijven dan nog weken lang in rust aan de twijgen; ik weet weer niet wat dat te beduiden heeft.

De winter geeft ook een goede gelegenheid, om iets te bespeuren van het leven van onze wilde zoogdieren, die met uitzondering van het konijn een nog al verborgen bestaan leiden. Let er eens op of ge gallen aan eik of roos stuk geknaagd vindt, waar de boschmuis bezig is geweest om de larven of wespjes te verschalken. Bunsing, hermelijn, wezel laten sporen achter op de sneeuw of op het vlak gewaaid zand of worden aangekondigd door de waakzame musschen en meezen. De eekhoorns zijn druk bezig aan dennekegels in concurrentie met de spechten. Vergeet vooral niet, om er op bedacht te zijn, dat in elk grasveld de groene specht er op betrapt kan worden dat hij delft naar mieren.

Er is nog veel groei en bloei in December. Ieder kent natuurlijk het half dozijn „altijdbloeiers” en ook de winterbloeiers onder de uitheemsche sierplanten. De witte els bloeit meestal nog voor Nieuwejaar. Allerlei kiemplantjes van October en November blijven doorgroeien. Sneeuw-klokjes pieken uit den grond. En let ook eens op de mossen en korstmossen. Alleraardigst is het, hoe zoo'n groene mosplak gedurende den winter voortkruipt over zijn baksteen, bloempot of boomstomp.

JAC. P. THIJSSSE.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Duinkievitten. Van het voorjaar in het Wassenaarse duin viel het me op, dat de daar op droge zegge- en mosgrond broedende kieviten hun legsel op zonnige dagen in het midden van de dag geheel in de steek lieten, en het uren lang in de brandende zon onbeschermd achterlieten. Geen kievit was er dan te zien. Ik vermoed, dat ze dan vlak achter de duinen, op een anderhalve kilometer van het nest, voedsel zochten, want omstreeks die tijd zag ik wel altijd vlak achter Duinrell kieviten bezig. Alleen puzzelde het me, hoe dat ging, toen ze eenmaal jongen hadden. Verscheidene van die kieviten heb ik nog dagen na het uitkomen van de jongen gevolgd, en de meeste bleven nog minstens vier vijf dagen met hun jongen in het duin. Zouden de jongen daar dan wel genoeg vinden? Weten andere lezers hierover soms iets mee te delen?

Leiden, October 1936.

N. TINBERGEN.

Boomvalk en vleermuis. Op een avond in het begin van September zagen Dr. J. Verwey, mijn vrouw en ik boven een open plek in het Rijster Bos in Gaasterland een boomvalk stoten op één van de bomen jagende vleermuis. Toen hij de eerste keer (mis-)stootte, keerde hij zich